

گزارش حسابرس مستقل و بازرسی قانونی

به مجمع عمومی صاحبان سهام

بانک پاسارگاد (شرکت سهامی عام)

گزارش نسبت به صورت‌های مالی

مقدمه

۱- صورت‌های مالی تالیفی گروه و بانک پاسارگاد (شرکت سهامی عام) شامل ترازنامه‌ها به تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۷ و صورت‌های سود و زیان، تغییرات در حقوق صاحبان سهام، جریان وجوه نقد و عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری برای سال مالی منتهی به تاریخ مزبور و یادداشت‌های توشیحی ۱ تا ۶۷ توسط این موسسه حسابرسان تهیه شده است.

مسئولیت هیئت‌مدیره در قبال صورت‌های مالی

۲- مسئولیت تهیه صورت‌های مالی یاد شده طبق استانداردهای حسابداری و مقررات بانک مرکزی یا هیئت‌مدیره بانک است. این مسئولیت شامل طراحی، اعمال و حفظ کنترل‌های داخلی مربوط به تهیه صورت‌های مالی است به گونه‌ای که این صورت‌ها عاری از تحریف یا اهمیت ناشی از تقلب یا اشتباه باشد.

مسئولیت حسابرس و بازرسی قانونی

۲- مسئولیت این موسسه اظهارنظر نسبت به صورت‌های مالی یاد شده براساس حسابرسی انجام شده طبق استانداردهای حسابرسی است. استانداردهای مزبور ایجاب می‌کند این موسسه الزامات آیین رفتار حرفه‌ای را رعایت و حسابرسی را به گونه‌ای برنامه‌ریزی و اجرا کند که از نبود تحریف یا اهمیت در صورت‌های مالی، اطمینان معقول کسب شود. حسابرسی شامل اجرای روش‌هایی برای کسب شواهد حسابرسی درباره منابع و دیگر اطلاعات افشا شده در صورت‌های مالی است. انتخاب روش‌های حسابرسی، به قضاوت حسابرس، از جمله ارزیابی خطرهای تحریف یا اهمیت ناشی از تقلب یا اشتباه در صورت‌های مالی، بستگی دارد. برای ارزیابی این خطرها، کنترل‌های داخلی مربوط به تهیه و ارائه صورت‌های مالی به منظور طراحی روش‌های حسابرسی مناسب شرایط موجود، و نه به قصد اظهارنظر نسبت به اثر بخشی کنترل‌های داخلی واحد تجاری، بررسی می‌شود. حسابرسی همچنین شامل ارزیابی مناسب بودن رویه‌های حسابداری استفاده شده و معقول بودن برآوردهای حسابداری انجام شده توسط هیئت‌مدیره و نیز ارزیابی کلیت ارائه صورت‌های مالی است.

این موسسه اعتقاد دارد که شواهد حسابرسی کسب شده برای اظهارنظر مشروط نسبت به صورت‌های مالی کافی و مناسب است.

همچنین این موسسه مسئولیت دارد، ضمن ایفای وظایف بازرسی قانونی، موارد عدم رعایت الزامات قانونی مطرح در قوانین پولی و بانکی، عملیات بانکی بدون ربا، اصلاحیه قانون تجارت و مفاد اساسنامه بانک و نیز سایر موارد لازم را به مجمع عمومی عادی صاحبان سهام گزارش کند.

مبانی اظهار نظر مشروط

۴- طلب واحد مورد گزارش از بانک مرکزی بشرح یادداشت توضیحی ۲-۱۰۰ صورت‌های مالی به مبلغ ۴,۶۰۲ میلیارد ریال (شامل مبلغ ۱,۴۵۲ میلیارد ریال برداشت شبانه بانک مرکزی و احتساب مابه‌التفاوت نرخ دلارهای ها و بدهی‌های ارزی به مبلغ ۳,۱۵۰ میلیارد ریال) توسط واحد مورد گزارش به حساب بانک مرکزی منظور، لیکن علیرغم اعتراض بانک پاسارگاد به ارائه برداشت فوق، شواهدی مبنی بر پذیرش آن از سوی بانک مرکزی مشاهده نشده است. ضمناً طبق شواهد موجود بانک مرکزی از واحد مورد گزارش مبلغ ۴,۳۱۶ میلیارد ریال بابت جرایم و وجدهاتزام مطالبه نموده که بابت آنها مبلغ ۲,۰۹۷ میلیارد ریال ذخیره در حسابها منظور شده است. بدلیل محدودیت‌های یاد شده و بلاجواب ماندن ناییده درخواستی از بانک مرکزی، تعیین آثار احتمالی ناشی از مطالب فوق بر صورت‌های مالی مورد گزارش در شرایط فعلی برای این موسسه میسر نشده است.

۵- بشرح یادداشت توضیحی ۲-۳۶ صورت‌های مالی، سازمان امور مالیاتی مبادرت به صدور برگ قطعی مالیات عملکرد سنوات ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ جمعاً به مبلغ ۷,۸۶۴ میلیارد ریال بیش از مالیات پرداخت شده و ذخیره موجود در حسابها بابت سنوات مذکور نموده است. ضمناً بانک از بابت مالیات عملکرد تشخیصی جهت سال ۱۳۹۶ به مبلغ ۱۱,۴۷۷ میلیارد ریال، بدلیل اعتراض ذخیره‌ای در صورت‌های مالی لحاظ ننموده و مالیات عملکرد سال مورد گزارش نیز پس از اعمال معافیت‌های قانونی طبق رویه سنوات قبل به مبلغ ۴,۷۶ میلیارد ریال محاسبه شده است. به‌علاوه برگ مطالبه مالیات موضوع بندهای (ب) و (پ) ماده ۱۷ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور برای سنوات ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ جمعاً به مبلغ ۷,۷۵۱ میلیارد ریال صادر شده که به دلیل اعتراض بانک به مبانی تشخیصی آن، از این بابت نیز ذخیره‌ای در حسابها اعمال نشده است. با عنایت به موارد فوق و روند تشخیص مالیات عملکرد سنوات قبل و عدم رعایت برخی شواهد و مقررات مالیاتی احتساب ذخیره مازاد از بابت موارد مذکور و مبلغ ۷,۸۶۴ میلیارد ریال مالیات قطعی شده در صورت‌های مالی ضروری بوده، لیکن تعیین رقم دقیق ذخیره از بابت موارد فوق منوط به رسیدگی و اعلام نظر نهایی سازمان مالیاتی خواهد بود.

۶- بشرح یادداشت توضیحی ۴۶ صورت‌های مالی بانک، دلارهای ها و بدهی‌های ارزی خود را در تاریخ ترازنامه در چارچوب ضوابط و مقررات بخشنامه ارزی ابلانی بانک مرکزی (به شماره ۹۸/۹۲۸۴۷ به تاریخ ۲۲/۱۳۹۸) از قرار هر دلار و یورو به ترتیب ۷۵ و ۸۵ هزار ریال و سایر اسعار بر مبنای نرخ برابری آنها تسعیر و از این بابت مبلغ ۱۵,۵۴۲ میلیارد ریال سود تسعیر ارز شناسایی نموده است. اعمال رویه مذکور منجر به شناسایی کمتر درآمد تسعیر ارز در تطبیق با استانداردهای حسابداری (در صورت وجود نرخ‌های متعدد برای یک ارز، از نرخ برای تسعیر استفاده می‌شود که جریان‌های نقدی آنی ناشی از معاملات یا مانده حساب مربوط بر مبنای آن تسویه می‌گردد) گردیده است. در رعایت استانداردهای، حسابداری تعدیل حسابها ناشی از موارد فوق ضروریست، لیکن تعیین مبلغ دقیق آثار تعدیلات مورد لزوم بر صورت‌های مالی در حال حاضر برای این موسسه میسر نمی‌باشد.

۷- صورت‌های مالی بیوست در تطبیق با صورت‌های مالی نمونه ابلانی بانک مرکزی چابا تهیه شده است. در این ارتباط، ارائه صورت‌های مالی عملکرد سپرده‌های سرمایه‌گذاری و تغییرات در حقوق صاحبان سهام به عنوان صورت‌های مالی اساسی، تفکیک حقوق صاحبان سپرده‌های سرمایه‌گذاری از بدهی‌ها در ترازنامه و ارائه برخی یادداشت‌های توضیحی از جمله تشریح ریسک‌های بانک، در استانداردهای حسابداری لازم‌الاجرا پیش‌بینی نشده و نحوه طبقه‌بندی و ارائه صورت جریان وجوه نقد در سه طبقه در تطبیق کامل با استانداردهای حسابداری و همچنین صورت‌های مالی بانکها و موسسات اعتباری ابلاغ شده از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار نمی‌باشد.

اظهار نظر مشروط

۸- به نظر این موسسه، به‌استثنای آثار ناشی از موارد مندرج در بندهای ۵ الی ۷ و همچنین به‌استثنای آثار احتمالی مورد مندرج در بند ۸، صورت‌های مالی یاد شده در بالا، وضعیت مالی گروه و بانک پاسارگاد (شرکت سهامی عام) در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۹۷ و عملکرد مالی و جریان‌های نقدی آن را برای سال مالی منتهی به تاریخ مزبور، از تمام جنبه‌های با اهمیت طبق استانداردهای حسابداری و مقررات بانک مرکزی، به نحو مطلوب نشان می‌دهد.

تاکید بر مطالب خاصی

۹- اظهار نظر این موسسه در رابطه با موارد ذیل مشروط نشده است:
۹-۱- اطلاعات مربوط به اهرم ریسک‌های موجود در صنعت بانکداری و تشریح وضعیت بانک از نظر ساختار و شیوه‌های مدیریت ریسک و تحلیل آنها مندرج در یادداشت توضیحی ۶۱ صورتهای مالی، در نبود استانداردهای مشخص تنها بر پایه تفسیر بانک از نحوه محاسبه ریسک‌ها ارائه شده است.

۹-۲- سرفصل ذخایر و سایر بدهی‌ها بشرح یادداشت توضیحی ۵-۲۸ صورتهای مالی شامل مبلغ ۵,۷۵۹ میلیارد ریال سود ناشی از فروش سهام شرکت مادر تخصصی توسعه معادن و صنایع معدنی خاورمیانه (میدکو) به شرکت‌های ذی‌گستر کاسپین و اندیشه تجارت سروش سپند (متعلق به کارکنان بانک) در سال مالی ۱۳۹۵ می‌باشد. غیرنرم انتقال مالکیت سهام مذکور از طریق سازمان بورس و اوراق بهادار به خریداران بدلیل عدم تأیید موضوع از سوی بانک مرکزی چ.ا.ا. واجد شرایط شناخت درآمد حاصل از نقل و انتقال مذکور قرار نگرفته است. تعیین وضعیت مبلغ مذکور منوط به اخذ تصمیمات مقتضی از سوی مقام ناظر خواهد بود.

سایر اطلاعات

۱۰- مسئولیت «سایر اطلاعات» یا هیئت‌مدیره بانک است. «سایر اطلاعات» شامل اطلاعات موجود در گزارش تفسیری مدیریت است. اظهار نظر این موسسه نسبت به صورتهای مالی تالیفی، در برگیرنده اظهار نظر نسبت به «سایر اطلاعات» نیست و نسبت به آن هیچ نوع اطمینانی اظهار نمی‌شود.

در ارتباط با حسابرسی صورتهای مالی، مسئولیت این موسسه مطالعه «سایر اطلاعات» به منظور شناسایی مغایرت‌های با اهمیت آن با صورتهای مالی یا شناخت کسب شده در فرایند حسابرسی و یا تحریف‌های با اهمیت است. در صورتیکه این موسسه به این نتیجه برسد که تحریف با اهمیتی در «سایر اطلاعات» وجود دارد، باید این موضوع را گزارش کند. همانطور که در بخش «بیانی اظهار نظر» توضیح داده شده است، بانک باید بابت موارد مندرج در بندهای ۵ الی ۷ این گزارش، سایر اطلاعات (گزارش تفسیری مدیریت) را تعدیل نماید. به همین دلیل این موسسه به این نتیجه رسیده که مبالغ یا سایر اقلام در گزارش مزبور از بابت بندهای فوق به طور با اهمیتی تحریف شده است. به علاوه، با توجه به موارد مندرج در بندهای این گزارش، این موسسه، نتوانست است شواهد حسابرسی کافی و متناسب به دست آورد. سایر اطلاعات ارائه شده مربوط به بانک است. لذا اظهار نظر این موسسه تنها نسبت به گزارش تفسیری واحد اصلی می‌باشد.

گزارش در مورد سایر الزامات قانونی و مقرراتی

گزارش نسبت به سایر الزامات قانونی و مقرراتی حسابرس و بازرسی قانونی

۱۱- بانک طی سال مورد گزارش ضمن تکمیل و تحکیم وثایق و اعتبارسنجی تسهیلات اعطایی نسبت به احتساب مبلغ ۱۸,۷۸۰ میلیارد ریال بابت ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به شرح یادداشت توضیحی ۵۰ صورتهای مالی در رعایت اجرای تکالیف مقام ناظر در حسابها اقدام و از طریق کمیته وصول و پیگیری مطالبات نیز اقدام به تسلیک بخشی از وثایق مربوط به پرونده تعدادی از بدهکاران نموده است. علاوه بر اقدامات انجام شده، با توجه به الزامات دستورالعمل «طبقه‌بندی داراییهای موسسات اعتباری و نحوه محاسبه ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول مصوب شورای پول و اعتبار» در خصوص امهال و یا تعدیل تسهیلات سررسید شده، تسریع و تداوم اقدامات اجرایی (فرایند انتقال مالکیت رسمی داراییهای تسلیک و تبدیل آنها به نقد متانثر از شرایط بازارهای مرتبط) در راستای جلوگیری از رسوب و استفاده بهینه از منابع بانک مورد تأکید می‌باشد.

۱۲- نظر مجمع عمومی صاحبان سهام را در خصوص تقسیم سود به آثار ناشی از موارد مندرج در بندهای ۴، ۵ و ۶ این گزارش بر سود قابل تقسیم و همچنین مفاد بند ۲-۱ نامه شماره ۹۸/۲۸۴۷ مورخ ۱۳۹۸/۰۳/۲۲ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر اینکه سود ناشی از تسعیر داراییها و بدهیهای ارزی به عنوان سود قابل تقسیم محسوب نخواهد شد و بانک می‌بایست سود مزبور را در حساب معین جداگانه‌ای ذیل سرفصل حساب سایر اندوخته‌ها نگهداری کند، جلب می‌نماید.

۱۲- موارد عدم رعایت دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های بانک مرکزی در سال مالی مورد گزارش، به موجب نامه جداگانه به بانک مرکزی ج.ا.ا اعلام گردیده است. همچنین مواردی که مهلت ارائه آنها وفق بخشنامه‌های مرتبط به تعویق افتاده، در موعد مقرر تهیه و به صورت جداگانه به بانک مرکزی ارسال خواهد شد.

۱۴- صورت‌های مالی و گزارش فعالیت هیات مدیره در مهلت مقرر به بازرس قانونی ارائه نشده، مفاد ماده ۱۱۲ اصلاحیه قانون تجارت، مبنی بر دعوت مجمع عمومی عادی بطور فوق العاده بانک جهت تکمیل اعضای هیئت‌مدیره (با عنایت به استغای دو عضو هیئت‌مدیره) و مواد ۵۸، ۱۱۳، ۱۱۴ و ۱۳۵ اساسنامه به ترتیب در خصوص انتخاب دو عضو علی‌البدل جهت هیئت‌مدیره و برخی ضوابط و مقررات بانک مرکزی ج.ا.ا در خصوص پرداخت تسهیلات به اشخاص مرتبط با بانک و ذینفع واحد و قبول تعهدات به نفع وی، به طور کامل رعایت نشده است.

۱۵- معاملات مندرج در یادداشت توضیحی ۶۳ صورت‌های مالی، به عنوان کلیه معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت که طی سال مالی مورد گزارش انجام شده و توسط هیئت‌مدیره بانک به اطلاع این موسسه رسیده، مورد بررسی قرار گرفته است. در مورد معاملات مذکور، مفاد ماده فوق مبنی بر کسب مجوز از هیئت‌مدیره و عدم شرکت مدیر ذینفع در رأی‌گیری رعایت شده و نظر این موسسه به سوادگی حاکم از اینکه معاملات مزبور در روال خاص عملیات بانک انجام نگرفته باشد، جلب نگردیده است.

۱۶- گزارش هیئت‌مدیره درباره رعایت و وضع عمومی بانک، موضوع ماده ۲۲۲ اصلاحیه قانون تجارت که به منظور تقدیر به مجمع عمومی عادی صاحبان سهام تنظیم گردیده، مورد بررسی این موسسه قرار گرفته است. با توجه به رسیدگی‌های انجام شده، نظر این موسسه به موارد با اهدیش که حاکی از مغایرت اطلاعات مندرج در گزارش مذکور با اسناد و مدارک ارائه شده از جانب هیئت‌مدیره باشد، جلب نشده است.

گزارش در مورد سایر مسئولیت‌های قانونی و نظراتی حسابرس

۱۷- در رعایت مفاد ماده ۷ و بند ۱ ماده ۹ این‌نامه میزان و نحوه دریافت حق عضویت در صندوق ضمانت سپرده‌ها (موضوع مصوبه شماره ۱۰۰۹۹۸/ت/۸۳۶۷/ک.م.م.خ مورخ ۱۳۹۲/۵/۲ و اصلاحیه مصوب شماره ۱۵۰۵۰۱/ت/۹۸۳۷/ک.م.م.خ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۱۰ هیئت محترم وزیران) حق عضویت سالانه بانک بر مبنای حداقل ۲۵ صدم درصد میانگین مانده هنگامی تمامی سپرده‌های سال مالی قبل به کسر سپرده قانونی تا سقف تضمین صندوق، برای سنوات ۱۳۹۳ لغایت ۱۳۹۶ پرداخت و بابت سال ۱۳۹۷ ذخیره براساس دستورالعمل صندوق ذخیره در حسابها منظور شده است.

۱۸- تفاوت سود قطعی و علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری که در صورت عملکرد سپرده‌های بانک و یادداشت توضیحی ۴۳-۱ صورت‌های مالی مبلغ سفر ریال افشا گردیده است این موضوع در انطباق کامل با مفاد بخشنامه شماره ۱۲۶۳۳۱ مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۹ و بخشنامه شماره ۹۴/۶۹۲۸۳ مورخ ۱۳۹۴/۰۳/۲۰ بانک مرکزی و اصلاحات بعدی آن از بابت اعمال کمتر نرخ حق‌الوکاله بانک و همچنین مصارف مناسب متابع (بعضا در راستای اهداف آموزشی و فرهنگی انجام شده) و رعایت نرخ‌های ابلاغی در سود سپرده‌های پرداختی نبوده همچنین مستندات مبنی بر چگونگی تسویه مطالبات از موسسه اعتباری منحله لائحه‌الحجج (ع) بشرح یادداشت ۱-۳-۱۰ صورت‌های مالی از بابت سپرده‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت (به ترتیب به مبلغ ۱,۰۹۰ و ۲۶۲ میلیارد ریال) بدست نیامده است.

۱۹- بشرح یادداشت توضیحی ۷-۵-۶۱ صورت‌های مالی، وفق دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی، کلیه مؤسسات اعتباری ملزم به کسب ۸ درصد نسبت کفایت سرمایه و نسبت لایه یک به ۴/۵ درصد طی مدت پنج سال (از سال ۱۳۹۷ لغایت ۱۴۰۱) گردیده‌اند نسبت کفایت سرمایه در تاریخ ترانزانه جهت بانک مورد گزارش معادل ۷/۱۹ درصد بدون در نظر گرفتن آثار بندهای ۴ الی ۶ این گزارش می‌باشد.

۲۰- موارد عدم رعایت مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار بشرح زیر است:

۲۰-۱- غیرمعمول ابلاغیه شماره ۹۵/ب/۴۴۰/۰۰۵ مورخ ۱۳۹۵/۰۸/۲۵ موضوع "تزامم شرکت‌ها به رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) در تهیه صورت‌های مالی و نامه شماره ۹۷/ب/۴۲۰/۰۲۱ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۴ سازمان بورس و اوراق بهادار موضوع نحوه ارائه صورت‌های مالی مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

IFRS) صورت‌های مالی حسابرس شده سال‌های مالی منتهی به ۱۳۹۵/۱۲/۳۰ تا ۱۳۹۷/۱۲/۲۹ بانک پاسارگاد براساس استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) تهیه نشده است.

۲-۲۰- در رعایت مفاد بندهای ۴، ۳، ۶، مکرر و ۱۰ از ماده ۷ و همچنین ماده ۱۰ دستورالعمل انشای اطلاعات توسط ناشران بورس و فرابورس به ترتیب مبنی بر تأخیر در ارائه اطلاعات صورت‌های مالی ۳ و ۶ ماهه حسابرسی نشده و حسابرسی شده، گزارش تفسیری مدیریت برای دوره‌های میانی ۳ و ۶ ماهه، انشای صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای ۶ ماهه حسابرسی شده شرکت‌های تحت کنترل (فرضی) و ثبت صورتجلسه مجامع عمومی حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز پس از تاریخ مجمع در اداره ثبت شرکتها اقدام نشده است.

۲-۲۰- مقررات مربوط به استقرار و ارزیابی کنترل‌های داخلی به شرح مندرج در چک‌لیست سازمان بورس و اوراق بهادار، گزارش‌های داخلی بانک در رابطه با ارزیابی کنترل‌های مستقر در بانک و ارزیابی آنها جهت حصول اطمینان معقول از رعایت استانداردهای حسابداری در تهیه صورت‌های مالی و سایر موارد حاکم بر گزارشگری مالی که توسط هیئت‌مدیره بانک تهیه گردیده حاکی از عدم توافقی بااهمیتی بین هیئت‌مدیره واحد مورد گزارش و کمیته حسابرسی بانک نبوده و این موسسه در بررسی‌های به عمل آمده به منظور کنترل انطباق با الزامات سازمان بورس و اوراق بهادار، به مورد بااهمیتی که حاکی از عدم اجرای موثر این کنترل‌ها باشد برخورد نکرده است.

۲۱- مفاد تبصره ۱ و ۴ ماده ۴ و مواد ۱۵ و ۴۳ دستورالعمل حاکمیت شرکتی شرکت‌های پذیرفته شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار مبنی بر تعداد اعضای هیئت‌مدیره برای بانکها، انعکاس ارزیابی تحقق برنامه‌های راهبردی و اقدامات بانک در رابطه با رعایت اصول راهبردی شرکتی در گزارش تفسیری رعایت نشده است.

۲۲- در اجرای ماده ۲۳ دستورالعمل اجرایی مبارزه با پولشویی توسط حسابرسان، رعایت مفاد قانون مزبور و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مرتبط، در چارچوب چک‌لیست‌های ابلاغی مرجع ذیربط و استانداردهای حسابرسی، توسط این موسسه مورد ارزیابی قرار گرفته است. در این خصوص در رعایت آیین‌نامه اجرایی و دستورالعمل‌های مرتبط، این موسسه، به موارد بااهمیتی حاکی از عدم رعایت قوانین و مقررات یاد شده، برخورد نکرده است.

دایره ریافت

۱۲ مرداد ۱۳۹۸

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت

مرتضی صگزی
(۸۰۰۵۳۷)

مجید صفائی
(۸۰۰۴۸۷)

دایره ریافت

موسسه حسابرسی و خدمات مدیریت
شماره ثبت: ۱۳۹۲۰